

Sterk door overleg

Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

SERV BERICHT | 2 |

Serv-bericht is het magazine van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen - Wetstraat 34-36 | 1040 Brussel
Verschijnt driemaandelijks - april | mei | juni - Jaargang 25 | nummer 2 | 2010 - Toelatingsnummer: P206270 - Afgiftekantoor 8400 Oostende Mail

Innovatie en ondernemingen

Armoedebestrijding

Fiscaal beleid

Ondernemerschap bij kansengroepen

Procedures versnellen

SERV maakt zich op voor feest

Op 27 september viert de SERV zijn vijftienvintigjarig bestaan. Precies vijftienvintig jaar geleden - op 27 september 1985 - vond de plechtige installatievergadering plaats van de SERV. Toen kregen de Vlaamse sociale partners een eigen Vlaams sociaaleconomisch overlegorgaan dat beter aansloot bij de uitgebreide bevoegdheden van Vlaanderen. Doorheen de jaren kwamen er tal van taken, commissies en raden in en bij de SERV, zoals de MORA, de commissie Diversiteit en onlangs nog de SARWGG.

Zo werd de SERV een huis met vele kamers. Om die eenheid en verscheidenheid duidelijker te communiceren, lanceren we begin juli 2010 een gloednieuwe website en huisstijl.

Benieuwd naar het resultaat?

Surf dan vanaf 6 juli 2010 naar het vertrouwde adres www.serv.be en maak kennis met onze nieuwe 'look and feel'. Naast een frisse vormgeving, wil de site u vooral meer gebruikersgemak bieden: een duidelijkere structuur, meer zoekmogelijkheden, RSS, ...

Vanaf 6 juli 2010

Bezoek onze nieuwe website www.serv.be

27 september 2010

De SERV viert feest. Naar aanleiding van deze verjaardag verschijnt een boek over de geschiedenis van het sociaal overleg, geschreven door Ophelia Ongena (UGent). Meer informatie hierover in het volgende SERV-bericht.

INHOUD

SERV maakt zich op voor feest	2
Innovatie en ondernemingen	3
Innovatie en Technologie in Europa	6
Vlaanderen klaar voor Belgisch EU-voorzitterschap	7
Vlaamse armoedebestrijding	8
Twintig jaar Vlaams fiscaal beleid	9
Servisch bezoek	11
Geweld door derden	12
Vlaanderen en België na de crisis	13
Meer ondernemerschap	
bij kansengroepen goed voor economie	15
Procedures voor investeringsprojecten en infrastructuurwerken	17
SERV in Oekraïne	20
Sectorconvenants 2010-2011 onderhandeld	21
Raadsels	23
Ge-SERV-eerd	23

COLOFON

Jaargang 25 - Juni Nummer 2/2010

Hoofredactie

Christine Jacobs

Redactieraad

Esther Deman, Michel Dethée, Erwin Eysackers, Pieter Kerremans, Jean-Pierre Merckx, Gunter Naets, Etienne Poelvoorde, Leen Vanaerschoot, Ria Van Peer, Frank Van Thillo, Patrick Verbruggen

Werken eveneens mee aan dit nummer

Bilal Benyaich, Paul Berckmans, Barbara Kerkels, Nico Milo, Mieke Valcke, Katrijn Vanderweyden, Peter Van Humbeeck

Foto's

Pag. 1, 3, 24 IMEC, pag. 17 Dirk Neyts

Verantwoordelijke uitgever

Pieter Kerremans
Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

Ontwerp en opmaak

Blekersdijk 14, 9000 Gent
www.magelaan.be

SERV-Bericht wordt op ca. 5.000 exemplaren verspreid. Het hiertoe aangelegde adressenbestand kan eveneens worden gebruikt om aanverwante informatie of publicaties te verspreiden. Krachtens de wet van 8 december 1992 hebben alle betrokkenen het recht op inzage en verbetering van de door ons bewaarde gegevens.

Innovatie en ondernemingen

Rol van de sociaaleconomische partners

Innovatie is fundamenteel voor de toekomst van onze economie en maatschappij. Innovatie is een belangrijk thema tijdens het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie. Onder voorzitterschap van minister Jean-Claude Marcourt beraden de Europese ministers van Industrie en Onderzoek zich hierover op een informele Europese Raad midden juli 2010. Als voorbereiding wordt op 2 juli 2010 een conferentie georganiseerd over Innovatie en Ondernemingen: de rol van de sociaaleconomische partners.

De sociale partners vertegenwoordigd in de sociaaleconomische raden lichten op de conferentie hun gezamenlijke visie over de relatie innovatie-bedrijfsleven toe en confronteren ze met inzichten van andere actoren. De sociale partners vertegenwoordigd in de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB), de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), de Conseil Economique et Social de la Région Wallonne (CESRW) en de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ESRBHW) schreven hun gezamenlijke visie uit in een sokkeltekst. Daarin staan aanbevelingen voor Europa.

Europese programma's voor onderzoek en innovatie als antwoord op maatschappelijke uitdagingen

De EU2020-strategie moet zorgen voor een omschakeling naar een slimme, duurzame en inclusieve groei. Dat vereist een antwoord op grote uitdagingen. Denk maar aan het verminderen van de CO₂-uitstoot en het aanpassen aan de klimaatverandering en aan de vergrijzing en vergroening van de bevolking. Vele uitdagingen zijn gemeenschappelijk voor de lidstaten van de EU. Het Europese innovatiebeleid heeft hier een rol te spelen.

Aanbevelingen voor Europa

Meer middelen voor innovatie gericht op maatschappelijke uitdagingen

Investeringen in O&O en innovatie zijn cruciaal voor het oplossen van maatschappelijke uitdagingen. Een efficiënte inzet van middelen

is nodig om prioriteiten te stellen en te focussen op transversale uitdagingen waarmee alle lidstaten te maken krijgen. Vooral de uitdagingen van de toekomst verdienen aandacht.

Bij de keuze van de prioritaire maatschappelijke uitdagingen dienen zoveel mogelijk stakeholders, publieke en private, betrokken te worden. Ook groeperingen uit het middenveld spelen hierbij een rol.

Betere coördinatie van Europees, nationaal en regionaal beleid

Innovatie is een ingewikkeld proces. Er zijn verschillende actoren betrokken en de bevoegdheid valt onder meerdere overheidsniveaus: gewesten, staten, Europese Unie. Tien jaar na de lancering van de Lissabonstrategie wijst alles erop dat de complementariteit tussen de strategieën van de verschillende overheden niet optimaal was en/of dat het antwoord van de actoren op het terrein onder de verwachtingen bleef. Men moet dringend de rol van elke actor in het innovatieproces duidelijk omschrijven, rekening houdend met zijn behoeften en zijn mogelijkheden, en zo achterhalen wat het innovatieproces in het verleden heeft afgeremd. Volgens de sociale partners moet deze oefening eerst gebeuren, voordat men het innovatiebeleid kan definiëren. De Europese Commissie kondigt de grote lijnen van deze definitie aan in haar Mededeling "Europa 2020 - Een strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei".

Directe ondersteuning van O&O en innovatie: vereenvoudiging en betere onderlinge afstemming van Europese programma's

Binnen Europa ondersteunen verschillende instrumenten O&O en innovatie: de kaderprogramma's (KP), het programma competitiviteit en innovatie (CIP), het Europees Instituut voor Innovatie en Technologie, EUREKA, de structurele fondsen, de interventies van de Europese Investeringsbank. De sociale partners pleiten voor een betere afstemming van deze programma's, zowel inhoudelijk als praktisch. Ook de vereenvoudiging van en een betere communicatie over de programma's zijn nodig, evenals een sterkere sensibilisering van KMO's.

Nood aan een horizontaal innovatiebeleid

Voor de efficiënte aanpak van maatschappelijke uitdagingen, is de uitbouw van een horizontaal geïntegreerd innovatiebeleid erg belangrijk. Een dergelijk beleid impliceert niet enkel dat het innovatiebeleid open staat voor maatschappelijke doelstellingen, maar ook dat innovatie deel uitmaakt van het beleidskader in elk beleidsdomein. Zo zijn bijvoorbeeld scholing en vorming cruciaal om de arbeidsmarkt klaar te maken voor innovatie, kan het milieubeleid een trigger zijn voor technologische verandering, ... Een belangrijk instrument bij het horizontaal innovatiebeleid is het innovatief aanbesteden. Daarnaast vragen de sociale partners dat Europa aandacht besteedt aan normen en standaarden. Zij kunnen een belangrijke rol spelen bij het stimuleren van innovatie.

De valorisatie van O&O resultaten

Op het vlak van innovatie bestaat een *Europese paradox*. Deze houdt in dat Europa er minder vlot toe komt om onderzoeksresultaten in commerciële producten/diensten en/of nieuwe ondernemingen om te zetten. Door dit gebrek aan valorisatievermogen gaat potentiële toegevoegde waarde voor de economie en samenleving verloren. Dat is nefast voor de werkgelegenheid.

Aanbevelingen voor Europa

Verhoudingen tussen bedrijfswereld en onderwijs en onderzoek verbeteren

Het is essentieel om samenwerkingsverbanden tussen de ondernemingen en de universiteiten/hogescholen tot stand te brengen. Belangrijk is dat samenwerking nog meer en nadrukkelijker in de innovatiebeleidsmaatregelen geïntegreerd wordt. Zo versterkt de interactie en complementariteit tussen de actoren, met een betere kennisdoorstroming tot gevolg. De sociale partners vragen bijzondere aandacht voor de KMO's. Ze dringen aan op meer mobiliteit van onderzoekers tussen de wetenschappelijke wereld en de bedrijfswereld.

Open innovatie

Open innovatie is een nieuwe vorm van samenwerking die in een globaliserende wereld steeds meer opgang maakt. Ze berust op een eenvoudige vaststelling: er is meer intelligentie en bekwaamheid buiten een onderneming dan er binnen. De open innovatie doet zich voor als een systeem, waar alle deelnemers onderling van elkaar kunnen leren en waarbij de grootste uitdaging erin bestaat om de intellectuele eigendom op een gezonde wijze te beheren. De toegang tot de intellectuele eigendom vormt een belangrijk element bij het creëren van nieuwe activiteiten. Het huidige Europese octrooi vertoont tekortkomingen en is in contradictie met het streven naar een Europese eenheidsmarkt. Er is dringend nood aan een goedkoper en eenvoudiger gemeenschapsoctrooi. In afwachting hiervan is het belangrijk dat alle leden van het Europees octrooisysteem - waaronder ook België - het London protocol, dat vereisten op het vlak van vertaling sterk vermindert, zo snel mogelijk ratificeren.

Ondernemerschap

Ondernemerschap is cruciaal om de Europese economie te vernieuwen tot een kenniseconomie. De sociale partners vragen dat de Europese initiatieven ter versterking van ondernemerschap beter worden ondersteund en in alle lidstaten uitgevoerd worden (bijv. Small Business Act, Young Innovative Companies). Indien men ondernemerschap en innovatie wil aanzwengelen, moet men eerst de ondernemerszin bij jongeren stimuleren. Er is nood aan een culturele omslag die de band tussen onderwijs, ondernemerschap en innovatie erkent en stimuleert als voorwaarde voor welvaart en welzijn.

Het is belangrijk dat bedrijven op de hoogte zijn van de recentste technologische ontwikkelingen. Voor de sociale partners is een betere netwerking tussen de Europese en nationale technology watch actoren cruciaal. Daarnaast is competentieontwikkeling noodzakelijk om het bedrijfsleven toe te laten maximaal tot kennisontwikkeling en toepassingen ervan te komen.

Risicokapitaal is een belangrijke hefboom voor ondernemerschap en innovatie. Daarom verwachten de sociale partners met name van Europa dat het de toegang tot risicokapitaal verbetert. Zo kunnen ondernemingen investeren en blijven innoveren en groeien in elke ontwikkelingsfase.

Verruiming naar niet-technologische innovatie

In het Europees innovatiebeleid lag de klemtoon lange tijd op het ondersteunen van technologische innovatie. Intussen erkent men dat innovatie niet alleen door technologisch-wetenschappelijke kennis-elementen wordt gecreëerd maar ook bevorderd wordt door niet-technologische kennis-elementen (gebruikersacceptatie, aangepaste waardeketen, vormgeving, marketing- en distributie, sociale innovatie (bijv. proces- en organisatieaanpassingen,...)).

Aanbevelingen voor Europa

De sociale partners pleiten ervoor dat de Europese Commissie in haar nieuw innovatiebeleid als onderdeel van de EU2020-strategie, een visie ontwikkelt over de verankering van niet-technologische innovatie in het communautaire innovatiebeleid. De sociale partners pleiten hierbij voor een adequate verruiming van het steunbaar innovatietraject.

Deze verruiming is volgens de sociale partners tweedimensionaal:

- De disciplinaire verbreding van de steunbare activiteiten van kennisontwikkeling en kennisdiffusie. Dit betekent dat ook een zuiver niet-technologische kennisontwikkeling en/of kennisdiffusie onder voorwaarden voor steun in aanmerking komt. Bijvoorbeeld niet-technologische innovatie (sociale innovatie, procesinnovatie,...), andere sectoren (diensten, non-profit en creatieve sectoren) en kennisdiffusie.
- De verlenging van het steunbaar innovatietraject over het hele continuüm van onderzoeksactiviteiten: niet alleen de ontwikkelingsfase, maar ook O&O-natratrajecten (gebruikersacceptatie, marktonderzoek,...). Dit betekent dat bedrijven steun krijgen om de resultaten van onderzoek en ontwikkeling naar de markt te brengen.

Clustering

Sinds het einde van de jaren negentig geldt een beleid dat enerzijds clusters versterkt en anderzijds voorwaarden creëert opdat andere clusters kunnen worden gevormd. Bijna alle lidstaten hebben maatregelen genomen om die clustering te ondersteunen.

Aanbevelingen voor Europa

Er is voor Europa een belangrijke rol weggelegd om de vorming van clusters aan te moedigen door enerzijds het beleid op de regionale en nationale niveaus te complementeren en anderzijds via het wegnemen van de belemmeringen voor handel en mobiliteit in de Europese Unie.

Gewestelijke initiatieven vereenvoudigen

Aangezien clusters of innovatiepolen belangrijk zijn voor het gewestelijk economisch ontwikkelingsbeleid, vragen de sociale partners zich af of het niet opportuun is om een grotere en langdurigere financiering van deze structuren door de overheid toe te laten. Een dergelijke hervorming kan leiden tot een grotere samenhang met het Europese steunbeleid.

Vorming van clusters op Europese schaal

Europa moet de vorming van clusters op Europese schaal bevorderen in sectoren die prioritair zijn om de maatschappelijke uitdagingen aan te pakken (onderwijs en opleiding, energie, klimaatveranderingen, gezondheid, vergrijzing, ...). Europa moet die sectoren kiezen die antwoorden kunnen bieden op deze uitdagingen via technologische ontwikkeling en innovatie.

De grondslag van deze clusters moet de economische en sociale uitdagingen verenigen om zo tot win-win-win-situaties te komen op het vlak van economie, maatschappij en milieu.

Samenwerking tussen clusters bevorderen

Het Europees Observatorium van de Clusters verstrekt beleidsverantwoordelijke informatie over de werking van clusters in Europa. Deze werking moet in de toekomst worden uitgediept tot het niveau van de lidstaten om zo de transnationale samenwerking tussen clusters te bevorderen. Essentieel zijn hechte netwerken van ondernemingen die over een kritische massa beschikken. Door samen bottom-up concrete projecten uit te voeren kunnen clusters zich best ontwikkelen. In dit kader moet aandacht gaan naar de plaats van de KMO's binnen de clusters, rekening houdend met hun opportuniteiten om innovaties te ontwikkelen en om banden met grote ondernemingen en internationale partners te smeden. Hoewel clusters voordeel halen uit de aanwezigheid van grote multinationals, is de integratie van dynamische en innoverende KMO's belangrijk om de clusters in staat te stellen om excellentie- en innovatieniveaus te bereiken. ■

Innovatie en Technologie in Europa

Tijd voor een 'zachte' aanpak?

Claudio Zettel, Duitse Aerospace Center, Bonn, is spreker op het congres Innovatie en ondernemingen. Serv-bericht vroeg zijn reflectie over het belang van organisatorische innovatie in Europa.

Innovatie is uitermate belangrijk voor Europa. Maar 'innovatie' is een ruim begrip. Het begrip innovatie wordt vaak gekoppeld aan harde technologie en nieuwe producten. Toch is het gamma aan innovaties uiterst breed: van het invoeren van een nieuwe werkwijze in een bedrijf tot het ontwikkelen van een nieuw product, een nieuwe marketingstrategie of organisatiestructuur.

Volgens de resultaten van de Europese Innobarometer is innovatie voor een op vijf bedrijven in landen als Finland of Cyprus de eerste bron van inkomsten. In Duitsland stellen 10% van de bedrijven dat innovaties hun belangrijkste inkomstenbron zijn en voor 32% is het een aanzienlijke bron van inkomsten. 93% van de Finse bedrijven actief in innovatieve sectoren rapporteren dat zij de voorbije drie jaar minstens een innovatie introduceerden. In Zweden en Duitsland geldt dat voor minstens 90% van deze bedrijven. Wanneer we enkel kijken naar innovatieve marktproducten en diensten, dan lanceerden (volgens de Eurobarometer) twee derde van de Europese bedrijven nieuwe of sterk verbeterde producten of diensten.

Anderzijds introduceerden de voorbije drie jaar slechts 46% van de EU-bedrijven nieuwe of sterk verbeterde processen (bijv. in de productie, distributie, support) en introduceerden 49% van de in de Eurobarometer onderzochte bedrijven nieuwe of sterk verbeterde organisatie-oplossingen (zoals kennismanagement, werkplekorganisatie, externe relaties).

Als Europa afhankelijk is van innovatie dan is het belangrijk om de juiste organisatievoorwaarden te creëren die innovatie, concurrentievermogen en groei stimuleren.

Waarom ligt de nadruk dan minder op organisatie en procesinnovatie dan op het ontwikkelen en introduceren van nieuwe producten en diensten? Organisatorische voorwaarden zoals werkbaar werk kunnen innovatie, concurrentievermogen en groei stimuleren. Welke ideeën bestaan er over werkorganisatie, hoe zien toekomstige werkplekken eruit, hoe zal het werk evolueren? Hoe ontstaan innovaties in bedrijven? Productontwikkeling en dienstenontwikkeling maken een inherent deel

Claudio Zettel, Duitse Aerospace Center, Bonn

uit van de bedrijfspraktijk. Kunnen we innovatie dan wel stimuleren? Onder wetenschappers leeft daarbij de discussie of innovatiemanagement in de zin van het sturen van een evolutie wel mogelijk is.

Het momentum om te hervormen is aangebroken. De financiële crisis heeft de economische activiteit door elkaar geschud zoals nooit tevoren. Europa herstelt zich. Het European Competitiveness Report 2009 stelt vast dat vooral bedrijven waarvan het businessmodel steunt op innovatie, hun innovatieve activiteiten opvoeren om een stap voor te blijven in de alsmatig hardere concurrentiestrijd.

Het O&O-programma in Duitsland (van het Duitse ministerie van Onderwijs en Onderzoek "*Working - Learning - Developing Skills. Innovation Competence in the Modern Working World*") legt de nadruk op de "zachte" factoren van het innovatieproces. Door een systematische afstemming van personeels-, organisatie en competentieontwikkeling, staan bedrijven en werknemers sterker om een omgeving te creëren die innovatie stimuleert en succesvolle veranderingen mogelijk maakt. De resultaten zijn veelbelovend: het federale rapport over onderzoek en innovatie 2010 en ook de Innovationsindikator 2009 tonen aan dat de capaciteit om te innoveren, de aanwezigheid van technologie en van goede ideeën een troef zijn voor Duitse bedrijven. Maar er is nog potentieel om te verbeteren in de vermarkting, de risicobereidheid en het onderwijssysteem. ■

Vlaanderen klaar voor Belgisch EU-voorzitterschap

Axel Buyse (links), algemeen vertegenwoordiger en Frederic Geers (rechts), attaché van de Permanente Vertegenwoordiging van Vlaanderen bij de EU

Tijdens de tweede helft van 2010 bekleedt België het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie (EU). België en Vlaanderen proberen in die periode hun rol in de Europese besluitvorming maximaal te spelen. Het SERV-bericht ging in het kielzog van de sociale partners op bezoek bij de permanente vertegenwoordiging van Vlaanderen bij de Europese Unie.

Welke rol kan en mag Vlaanderen spelen?

Axel Buyse, algemeen vertegenwoordiger van de Vlaamse Regering bij de EU gaf een toelichting over de vertegenwoordiging van Vlaanderen bij de EU in het licht van het Belgisch EU-voorzitterschap. De Raad van de EU kent tien verschillende formaties afhankelijk van het beleidsdomein. Per lidstaat is een minister gemachtigd namens zijn regering. Binnen België is Vlaanderen bevoegd om een eigen buitenlands beleid te voeren voor zijn bevoegdheden. Mede op aandringen van België en Vlaanderen kunnen, sinds het Verdrag van Maastricht, deelstaatsministers hun lidstaat vertegenwoordigen. De federale overheid en de deelstaten sloten een akkoord af dat bepaalt wie voor welke materies als woordvoerder of assessor optreedt. Dit samenwerkingsakkoord bevat ook afspraken over de totstandkoming van het standpunt dat de vertegenwoordiger in de Raad inneemt namens België. Volgens een toerbeurt vertegenwoordigt een deelstaatsminister België in de raden over industrie, onderzoek, leefmilieu, cultuur, onderwijs, jeugd, sport, toerisme, ruimtelijke ordening, huisvesting en regionaal beleid. Voor visserij treedt uitsluitend een Vlaams minister op. Voor landbouw treedt de federale minister op als woordvoerder namens twee aanwezige regionale ministers. De andere bevoegdheden vullen federale ministers in al dan niet in aanwezigheid van een regionale assessor. Toch kunnen deze bevoegdheden voor Vlaanderen erg belangrijk zijn. Denk maar aan transport, energie en werkgelegenheid.

Vlaanderen en het EU-voorzitterschap 2010

Van juli tot december 2010 neemt België het voorzitterschap van de Raad van de EU op zich. Vlaanderen zal tijdens het Belgisch voorzitterschap de raden voor visserij, jeugd en sport, onderwijs en leefmilieu voorzitten. Daardoor wordt de Vlaamse overheid nauw betrokken bij de voorbereiding. Verder treedt Vlaanderen op als assessor voor energie en werkgelegenheid en sociale zaken en als woordvoerder voor cultuur & audiovisuele zaken. De Vlaamse minister van landbouw zal de landbouwraden bijwonen, samen met zijn federale en Waalse collega. Ter gelegenheid van het Belgisch voorzitterschap worden tal van conferenties georganiseerd ter voorbereiding van de werkzaamheden.

Vlaamse prioriteiten

De Vlaamse Regering legde vijf prioritaire krachtlijnen vast:

- duurzame ontwikkeling;
- hervormde Lissabonstrategie na 2010;
- sociale inclusie (armoedebestrijding en sociale uitsluiting);
- klimaat, energie en leefmilieu;
- en grotere betrokkenheid van regio's en burgers bij de Europese Unie.

Bij het bepalen van Vlaamse prioriteiten moeten we realistisch zijn.

Om voor deze prioriteiten vooruitgang te boeken moet er een basis zijn. Prioriteiten waarvoor er in een aantal lidstaten geen enkele bereidheid is, maken geen kans op slagen. Op beleidsthema's die daarentegen al in de pijplijn zitten, kan onder impuls van Vlaanderen tijdens het Belgisch voorzitterschap wel vooruitgang geboekt worden.

Agenda tijdens het voorzitterschap

Het definitieve programma van de raden tijdens het Belgisch voorzitterschap wordt pas voorgesteld na de laatste bijeenkomst onder het Spaans voorzitterschap. Nu al staat vast dat belangrijke sociaal-economische thema's op de agenda zullen staan. In het najaar komt de vastlegging van de **EU2020**-doelstellingen in de nationale programma's aan bod. Vlaanderen vraagt aandacht voor de regionale verschillen en afspraken om daar gepast mee om te gaan. De Vlaamse overheid zal de EU2020-doelstellingen vergelijken met de doelstellingen van het Pact 2020. In de context van de economische crisis moet Europa erover waken dat de aangekondigde bezuinigingen in de lidstaten geen hinderpaal vormen voor het bereiken van de EU2020-doelstellingen. Binnen het domein **industrie en interne markt** staan onder meer het onderzoeks- en innovatieplan, een duurzaam industriebeleid, de vereenvoudiging van Europese onderzoeks- en innovatieprogramma's, het EU Octrooi en de Small Business Act op het programma. Binnen het domein **werk** wordt er gewerkt aan een richtlijn vergunning verblijf en werk, raadsconclusies over sociaal verantwoord herstructureren en groene banen, actief ouder worden en jeugdwerkloosheid. De onderhandelingen over de richtsnoeren werkgelegenheid vonden plaats tijdens het Spaans voorzitterschap. In het najaar worden ze gefinaliseerd. Daarin komen onder meer werkzaamheid en werkbaarheid aan bod maar ook kwalificaties op de arbeidsmarkt (levenslang leren), de kwaliteit van opleiding en vorming en het verminderen van ongekwalificeerde uitstroom. Binnen het domein **milieu** komen er raadsconclusies rond duurzaam materiaalbeheer en de afdanking van elektrische toestellen. Binnen het domein **onderwijs** komen de beroepsopleiding en vorming en de problematiek van de ongekwalificeerde uitstroom aan bod. Tot slot noteerden we nog initiatieven rond duurzaam **transport**, het eurovignet en **armoedebestrijding**. ■

Vlaamse armoedebestrijding

Graag met meer impact

De strategische adviesraad voor het Vlaamse Welzijns-, Gezondheids-, en Gezinsbeleid (SAR WGG) heeft een voorzet gegeven voor het ontwerp van het Vlaams ActiePlan Armoedebestrijding (VAPA). Het VAPA is immers een belangrijk instrument van de Vlaamse Regering ter bestrijding van armoede. Een greep uit de aanbevelingen.

Bestrijdingsvijfhoek

Eén. De toegang tot de zorg- en hulpverlening voor mensen in armoede verbeteren. Vooreerst moet de Vlaamse Regering snel werk maken van een systeem dat sociale rechten automatisch en correct toekent. Een maatregel die snel effect kan hebben op de verbetering van de toegang tot zorg- en hulpverlening. Vervolgens moet de overheid in de nodige prikkels aan het adres van zorg- en hulpverleningsorganisaties, maar ook voor elke individuele zorg- of hulpverlener, blijven voorzien. Mensen in armoede hebben vooral nood aan een brede, laagdrempelige vorm van (gezins)ondersteuning. Dat kan bijvoorbeeld met een systeem van integrale begeleiding waarbij een vertrouwenspersoon de persoon of het gezin dat in armoede leeft, ondersteunt bij het toeleiden naar het zorg- en hulpverleningsaanbod. Ook moet er substantieel meer vorming over de leefwereld van mensen in armoede voor zorg- en hulpverlenende organisaties en beroepen worden georganiseerd.

Twee. De sociale muren rond preventieve zorg- en hulpverlening slopen. Nogal wat preventieve gezondheidsacties dringen maar moeilijk door in de leefwereld van armen. Meer samenwerking met hulpverlenende organisaties die vanuit de eigen hulpverleningspraktijk en kennis van de doelgroep een beter zicht hebben op (neven)effecten van acties is nodig. Daarnaast willen we ook beklemtonen dat kinderopvang geen privilege mag worden. Omwille van het socialiserende en pedagogische belang van kinderopvang moet aan de toegankelijkheid van kinderopvang worden gewerkt. De betaalbaarheid vergroten moet gebeuren in combinatie met een beter gekend en bereikbaar aanbod voor mensen die in armoede leven. Het ene kan niet zonder het andere.

Drie. De betaalbaarheid van zorg garanderen. In het Vlaams Regeerakkoord zijn verschillende maatregelen opgenomen die tot doel hebben de betaalbaarheid van de zorg te verbeteren. De raad pleit ervoor dat bij de inzet van schaarse middelen mensen in armoede absoluut voorrang krijgen. Alle financiële maatregelen moeten bij hun uitwerking aandacht hebben voor armoedebestrijding en moeten

empowerment van mensen in armoede tot doel hebben. We kunnen in ieder geval niet toelaten dat basiszorg niet toegankelijk is omwille van financiële redenen.

Vier. De schuldenpiraal voorkomen. Ieder van ons kent ongetwijfeld iemand die door plotse werkloosheid of ziekte, of door echtscheiding in een schuldenpiraal terecht is gekomen. Deze mensen moeten tijdig hulp krijgen. Wat de aanpak van schulden betreft moet de Vlaamse overheid substantieel méér inzetten op het aanbod en de kwaliteit van schuldbemiddeling.

Vijf. Bestrijding van thuisloosheid. Vlaanderen heeft nood aan een Vlaamse strategie ter bestrijding van thuisloosheid. Deze strategie moet vier elementen bevatten: preventie van uithuiszettingen; begeleiding na het verlaten van voorzieningen; het verblijf in opvangvoorzieningen zo kort mogelijk houden; verdere uitklaring en versterking van de rol van de sociale diensten van de huisvestingsmaatschappijen.

Onderwijs en wonen

We brengen ook belangrijke punten in andere beleidsdomeinen onder de aandacht. Zowel voor het beleidsdomein onderwijs als voor wonen werden in het verleden al vaker linken gelegd met het beleidsdomein welzijn, gezondheid en gezin. Het VAPA moet voldoende aandacht besteden aan een sterkere positionering tegen sociale uitsluiting in het Vlaams onderwijssysteem, want onderwijs is een belangrijke hefboom in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting. Daarnaast wenst de raad aandacht te vestigen op het belang van de kwaliteit van huisvesting in het licht van welzijn en gezondheid. Voor de noodzakelijke uitbreiding van het woningaanbod voor mensen in armoede, verwijst de raad naar de decenniumdoelstellingen en naar de doelstellingen in Pact 2020.

Ten slotte hebben we voor deze beleidsdomeinen en sectoren concrete indicatoren voorgesteld die in combinatie met de indicatoren uit de decenniumdoelstellingen en het Pact 2020 het Vlaamse armoedebestrijdingsbeleid terug op het spoor kunnen krijgen. 'Armoede is een topprioriteit' schreef de Vlaamse Regering in haar regeerverklaring. We hopen alvast dat de Vlaamse Regering een goede selectie maakt van maatregelen die rechtstreeks impact hebben op de bestrijding van armoede. ■

Twintig jaar Vlaams fiscaal beleid

Impact op fiscale lasten van gezinnen en ondernemingen

Vroeg of laat komt er voor de gewesten een verdere versterking en uitdieping van de fiscale bevoegdheden. Daarover is er in Vlaanderen een vrij grote consensus. Dat sluit niet uit dat de gewesten in de huidige regeling toch al voor een aantal belastingen over een verregaande bevoegdheid beschikken. Dat is zeker het geval vanaf 2002. De gewesten – en dan vooral Vlaanderen – zijn de voorbije jaren actief omgesprongen met hun fiscale bevoegdheden. Begin juni heeft de SERV in een rapport daarvan een evaluatie gemaakt. Daarbij heeft de SERV voor het eerst geprobeerd het hele arsenaal van maatregelen en hervormingen in Vlaanderen te becijferen naar hun weerslag op de lasten die gezinnen en ondernemingen moeten betalen. Enkele opvallende vaststellingen.

Vlaanderen heeft het verschil gemaakt.

De gewesten zijn geen hoofdrolspeler in het beheren en regelen van de fiscale en parafiscale lasten. Binnen dat beperkte pakket heeft Vlaanderen wel het verschil gemaakt. Dat geldt in ieder geval voor die belastingen die werden overgeërfd van de federale overheid, naast de invoering van milieuheffingen die tot de uitsluitende bevoegdheid van de gewesten behoren.

Vanaf het einde van de jaren '90 is werk gemaakt van een efficiëntere inning van de belastingen zowel voor de overheid als voor de belastingplichtigen (hervormingen successierechten en overname inning en hervorming van de onroerende voorheffing).

Vanaf 2002 is door uitbreiding van de fiscale bevoegdheden en gekoppeld aan een substantiële herfinanciering van de gemeenschappen explicieter ingezet op algemene en deels doelgerichte lastenverlagingen. Een beleid dat in de vorige legislatuur werd geconsolideerd en ondermeer heeft geleid tot de invoering en versterking van de jobkorting. Vanaf 2001-2002 werd de eerste 'Vlaamse sociale bijdrage' voor de Vlaamse zorgverzekering ingevoerd.

De financieel-economische crisis heeft dat beleid voor een stuk teruggeschoefd, maar dan uitsluitend via het selectiever maken van

© Pascal Vyncke, SeniorenNet.be

de jobkorting. Voor de eerstkomende jaren wordt nu de focus verlegd naar een nieuwe overname van inning van gewestbelastingen (de verkeersbelastingen) en daarmee parallel de hervorming van deze belastingen. Vlaanderen heeft hiermee duidelijk het verschil gemaakt.

Met uitzondering van de verkeersbelastingen heeft Vlaanderen de belangrijkste overgeërfde belastingen op essentiële punten grondig gewijzigd. Daarmee is niet alleen het verschil gemaakt met de vroegere federale regelgeving. Er is ook een ander pad bewandeld dan in de andere gewesten. Opvallend is de veel meer uitgesproken nadruk op algemene lastenverlaging in Vlaanderen in vergelijking met de andere gewesten. De gunstiger budgettaire situatie van de Vlaamse Gemeenschap heeft daar duidelijk meer mogelijkheden toe geboden. De andere gewesten zijn minder ver kunnen gaan, hebben zich veel meer moeten toeleggen op doelgerichte verlagingen of hebben de afschaffing van sommige belastingen moeten compenseren met de instelling van nieuwe belastingen. Bovendien is de impact van de algemene lastenverlagingen duidelijk substantiëler geweest dan in de andere gewesten.

Bij sommige hervormingen heeft Vlaanderen nieuwe elementen in het fiscaal instrumentarium ingebracht: de meeneemrechten in

de registratierechten, de voetvrijstellingen voor 'First buyers' in dezelfde registratierechten (nog explicieter toegepast in Brussel) en de schrapping van de gezinswoning voor de langstlevende partner in de successierechten. Voor overdrachten van familiale ondernemingen en aandelen in familiale ondernemingen hebben de gewesten vergelijkbare formules uitgewerkt. Wel legt Vlaanderen bij de overdrachten via nalatenschappen strengere continuïteitsvoorwaarden voor tewerkstelling op en is de invoering van het nultarief voor schenkingen, dat in Wallonië van toepassing is, niet gevolgd. De strengere continuïteitsvoorwaarden in de overdrachten via nalatenschappen zijn tijdelijk opgeschort. Alle gewesten hebben bij de onroerende voorheffing voor ondernemingen - inzonderheid voor materieel en outillage - lastenverlagingen doorgevoerd. Vlaanderen heeft daarin vanaf het einde van de jaren '90 het voortouw genomen. Sinds de recente hervormingen zitten in ieder geval Vlaanderen en Wallonië in een uitdoofscenario voor de onroerendgoedbelasting op investeringen in machines.

Vlaanderen heeft ook opportuniteiten onbenut gelaten. In tegenstelling met Wallonië is nog geen werk gemaakt van hervorming van de verkeersbelastingen (in het bijzonder dan de belasting op inverkeerstelling). De institutionele drempels onder de vorm van verplichte interregionale samenwerkingsakkoorden zijn daar een belangrijke verklaring voor. Een substantiële stap voorwaarts is met de overname van deze belastingen mogelijk op de korte termijn. Meer doelgerichte aanpassingen aan het ruimtelijk en stedelijk beleid zijn nog niet aan de orde geweest, wat bijv. in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wel het geval was. Ook daarvoor is het wachten op hervormingen. De afgelopen jaren hebben uitgewezen dat de toetsing van de regionale belastingshervormingen aan de Europese regelgeving niet zonder problemen verloopt. Ook daaraan moet het Vlaams beleid extra zorg besteden.

Wat heeft dat betekend voor de fiscale lasten van gezinnen en ondernemingen?

Het overzicht van de hervormingen en maatregelen laat er geen twijfel over bestaan: gezinnen en ondernemingen betaalden anno 2009 voor belastingmateries en transacties die onder de gewestelijke belastingen ressorteren uitgesproken minder in vergelijking met een regelgeving die ongewijzigd zou gebleven zijn. De becijfering daarvan en de spreiding ervan over gezinnen en ondernemingen en binnen gezinnen en ondernemingen de spreiding over doelgroepen is erg moeilijk. De beschikbare gegevens vertonen daarvoor te veel hiaten om dat accuraat te doen.

We kunnen bij benadering toch enige impact aangeven. Het blijft echter een orde van grootte en geen exacte raming. Abstractie makend van de ingevoerde milieuheffingen (inclusief de bijdragen via de waterfactuur ongeveer € 325 mln) zouden volgens onze ramingen

de Vlaamse gezinnen en ondernemingen bij het niveau aan belastbare basis anno 2009 in dat jaar 2,2 miljard euro meer lasten hebben moeten betalen indien alle doorgevoerde hervormingen en maatregelen waren achterwege gebleven. Een deel daarvan (ongeveer € 190 mln) heeft betrekking op lokale opcentiemen (deels ten laste genomen door het Vlaams Gewest). Het grootste deel daarvan zou terecht gekomen zijn bij gezinnen: ongeveer 1,9 mld, de rest bij ondernemingen (€ 220 mln). Bij de impact op gezinnen is ook rekening te houden met een weerslag op ondernemingen, maar niet af te zonderen omdat de beschikbare data geen onderscheid bevatten tussen natuurlijke personen en vennootschappen.

Deze lastenverlaging op jaarbasis is echter geen structurele lastenverlaging. Er zitten belangrijke eenmalige maatregelen in. Voor de gezinnen in eerste instantie het hoge niveau aan jobkorting dat in 2009 via de bedrijfsvoorheffing is toegekend (€ 539 mln), voor de ondernemingen de tijdelijke vrijstelling van provinciale opcentiemen in de onroerende voorheffing (€ 45 mln). De impact van forfaitaire maatregelen (in min en in plus) voor de gezinnen zou voor de totale impact uitkomen op ongeveer 55 %, maar daarin speelt de forfaitaire vermindering op de personenbelasting van 2009 zwaar mee. Het netto resultaat is een forfaitaire lastenverlaging die de progressiviteit van het hele Vlaamse belastingpakket heeft versterkt.

De overige impact beschouwen we als neutraal (in geval van wijzigingen aan evenredige rechten) of als regressief (deel van de maatregelen in de successierechten en maatregelen in de schenkingsrechten). Deze ramingen geven een orde van grootte op jaarbasis en bij een regelgeving 2009. Een dergelijke hypothese houdt echter geen rekening met het positieve effect dat de hervormingen en de maatregelen kunnen hebben op de belastinggrondslag. De daarmee eventueel gerealiseerde terugverdieneffecten zijn buiten beschouwing gebleven en daardoor houdt de raming onvermijdelijk een gevaar voor overschatting in.

De geraamde impact van de hervormingen en maatregelen in de afgelopen twee decennia van Vlaams fiscaal beleid is substantieel. Deze hervormingen en maatregelen beoogden uiteenlopende doelstellingen. Een analyse van de mate waarin deze doelstellingen werden gerealiseerd en van de beoogde baten (in termen van bijv. hogere werkzaamheid, meer investeringen, meer mobiliteit op de woningmarkt, ...) begint met een degelijke becijfering van de impact ervan. De Vlaamse overheid stelt dergelijke becijfering niet voorop en beschikt niet over voldoende data om een dergelijke becijfering uit te voeren. De SERV beveelt dan ook aan dat op korte termijn daar werk wordt van gemaakt. ■

Servisch bezoek

Op 1 juni 2010 was de sociaaleconomische raad van het Servische Novi Sad op bezoek bij de SERV. De delegatie bestond uit een afvaardiging van de vakbonden, de werkgeversorganisaties en de lokale autoriteiten.

Novi Sad is één van de grote steden van de Servische republiek na Belgrado.

Het bezoek vond plaats binnen één van de bilaterale initiatieven tussen Vlaanderen en Centraal en Oost-Europa. De organisator van het project was ACV Leuven die sinds lang een samenwerking heeft met een zusterorganisatie in de Servische republiek en een project uitvoert met de Vlaamse gemeenschap.

De SERV-medewerkers lichtten het sociaal overleg in Vlaanderen, tweeledig en drieledig, uitvoerig toe. Ook de werking van de regionale economische en sociale overlegcomités (RESOC) en sociaaleconomische raden van de regio (SERR) kwamen aan bod tijdens de voormiddagssessie.

De deelnemers van de sociaaleconomische raad van Novi Sad lichtten op hun beurt toe hoe het sociaal overleg in hun regio en in hun land is georganiseerd. Ze schetsten hoe de sociale partners in hun provincie Vojvodina zijn samengesteld en hoe ze samenwerken in de sociaaleconomische raad. Ze toonden zich zeer geïnteresseerd in de wijze waarop

in Vlaanderen de representativiteit van de werkgevers- en van de werknemersorganisaties wordt vastgesteld.

Vermits de bezoekers van een regionale SER waren, ging hun focus vooral uit naar regionale ontwikkeling en het uitbouwen van de werkgelegenheid in hun regio. Na de SERV stond dan ook een RESOC en een provinciale ontwikkelingsmaatschappij (POM) op het programma.

Het bezoek eindigde met een lunch waar er mogelijkheid was tot een informele babbel. Hieruit bleek alvast dat de toetreding tot de Europese unie een veel besproken onderwerp is.

De mogelijkheden die er zijn in het kader van de Europese Unie werden nog eens kort aangehaald en op het niveau van het secretariaat werden naamkaartjes uitgewisseld.

TALEX, een Europees programma voor capaciteitsopbouw in de buurlanden van de Europese Unie, inclusief de Balkan, is één van de programma's waaraan kan gedacht worden.

De Stichting Innovatie & Arbeid start een nieuw onderzoeksproject over het fenomeen van geweld door derden op werknemers, medewerkers en zelfstandige ondernemers.

Problematiek

Werknemers en zelfstandige ondernemers worden geconfronteerd met agressie en geweld door derden. Geweld door derden kan zeer verschillende vormen aannemen. Het kan gaan om verbale vormen van geweld of om fysiek geweld. Er zijn veel beroepsgroepen die potentieel in aanraking kunnen komen met geweld door derden. Voor sommige beroepen is omgaan met geweld inherent aan de functie, bijvoorbeeld politieman (-vrouw), penitentiaire beampten, geldkoeriers, enz. Maar er zijn een grote groep zogenaamde contactberoepen waarvoor de omgang met geweld niet tot de functie behoort, maar waar het contact met derden het risico van geweld inhoudt, bijvoorbeeld: postbodes, kassiers, zorgverstrekkers, taxichauffeurs.

De lichamelijke en psychologische schade voor het slachtoffer en ook de sociale en economische gevolgen voor de onderneming/organisatie kunnen groot zijn. Voor het slachtoffer (een werknemer of een zelfstandige ondernemer) kan dit aanleiding geven tot lichamelijke klachten (fysieke verwondingen, hartkloppingen, slapeloosheid,...), gedragsmatige klachten (minder presteren dan gewoonlijk, concentratieproblemen, piekeren,...) en/of emotionele klachten (angst, neerslachtigheid,...). Dit kan uitmonden in arbeidsongeschiktheid waarvoor de kosten worden gedragen door de gemeenschap. Voor het bedrijf of de organisatie kan dit aanleiding geven tot ziekteverzuim, materiële schade, ontevredenheid en verslechtering van het arbeidsklimaat.

Onderzoeksvragen

De specifieke invalshoek van het onderzoek zijn werknemers/zelfstandige ondernemers die geconfronteerd worden met geweld door derden die niet behoren tot het personeel van de onderneming. Geweld tussen werknemers binnen een onderneming (bijv. fysiek en verbaal geweld en pestgedrag op het werk) vormt niet het voorwerp in dit onderzoek. De centrale onderzoeksvraag van het project is: *Hoe gaan ondernemingen/organisaties om met het fenomeen van geweld door derden op werknemers/medewerkers/zelfstandige ondernemers?*

Deze onderzoeksvraag wordt als volgt verder geoperationaliseerd: Om de veiligheid van het personeel te vergroten en de kans op geweldincidenten tegen te gaan kunnen verschillende preventiemaatregelen worden genomen. Dit kunnen organisatorische maatregelen zijn, gericht op de wijze van werken van het personeel. Bedrijven en organisaties kunnen ook (bouw-)technische maatregelen nemen gericht op beveiliging van gebouw/voertuig/... en de medewerkers. Verder is training gericht op het omgaan met agressie en geweld mogelijk. *Welke preventiemaatregelen kunnen bedrijven en organisaties nemen?*

Ondanks alle preventiemaatregelen kunnen zich toch gewelddadige feiten voordoen in de werksituatie. Dan is een gepaste opvang en nazorg nodig. Slachtoffers van een geweldincident kunnen zich bang, onzeker en onveilig voelen. Bij een ernstig incident moeten ze het werk enige tijd neerleggen. Door een goede opvang en nazorg kunnen de slachtoffers sneller het werk hervatten. Hierdoor wordt langdurig ziekteverzuim vermeden. *Welke (structurele) nazorgmaatregelen (of curatieve maatregelen) nemen bedrijven en organisaties voor de slachtoffers van een geweldincident?*

Sommige sectoren, bedrijven en organisaties hebben al initiatieven ter preventie van agressie en geweld door derden genomen. *Welke lessen kunnen andere sectoren hieruit trekken?*

Het onderzoek gebeurt op basis van diepgaande gevalstudies en gesprekken met (ervarings-)deskundigen, werkgevers en werknemers-vertegenwoordigers (als deze laatste in het bedrijf aanwezig zijn). Het onderzoek beoogt dus geen representatieve uitspraken, maar wil de preventie en nazorg van geweld door derden met gevalstudies genuanceerd beschrijven en illustreren. De voorbeelden uit deze gevalstudies moeten diverse sectoren/ondernemingen/organisaties inspireren. ■

Vlaanderen en België na de crisis

Heropleving, of een valse start?

Een bescheiden en onevenwichtige heropleving kenmerkt de West-Europese economie in de afgelopen drie kwartalen, vooral gestuurd door de export en het stimuleringsbeleid van de overheden. Europa doet het minder goed dan andere werelddelen. Vooral de grote exportlanden in Azië doen (veel) beter. Bovendien hebben vooral Zuid-Europese landen moeite om een stabiele economische groei én stabiele overheidsinkomsten op te bouwen. Dat leidt tot veel nervositeit en onzekerheid. En niet alleen op de financiële markten. Ook in Vlaanderen lijkt de heropleving stilgevallen en worden recent opnieuw negatieve conjunctuurindicatoren geregistreerd. Wat mogen we verwachten? Gaat het om een korte inzinking, of is er meer aan de hand?¹

Reële economische groei sinds zomer 2009

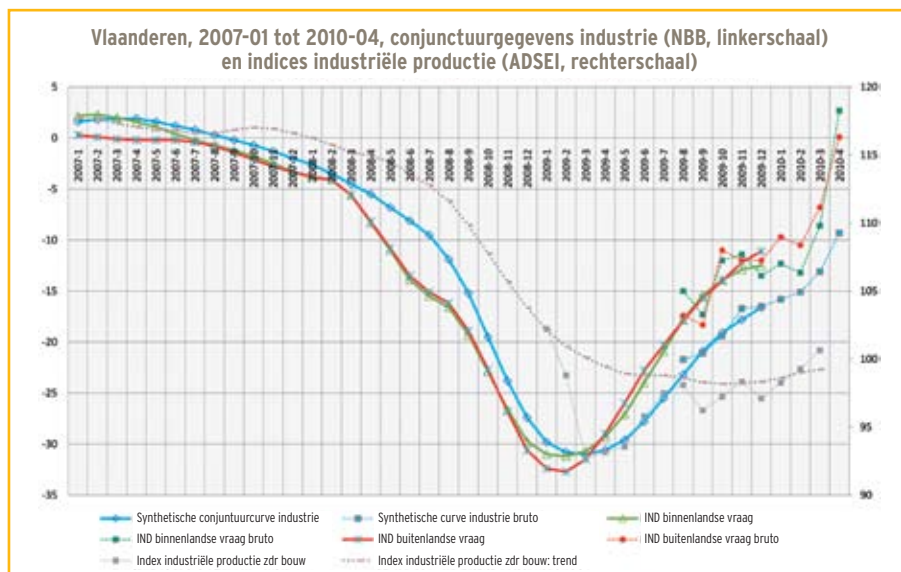
Vooreerst dient benadrukt dat zeker vanaf de zomer van 2009 de wereldeconomie structureel heropleeft, na de grootste crisis sinds de tweede Wereldoorlog. Vooral de budgettaire en monetaire relancemaatregelen en de grote ondersteuning van de financiële sector verklaren die herleving. De internationale organisaties (IMF, OESO) gaan nu uit van een economisch herstel in 2010-2011, dat op middellange termijn aan kracht wint maar in de eurozone bescheiden blijft (1,2% in 2009; 1,5% in 2010; en 2,1% over de periode 2012-2015).

Ook in Vlaanderen voelen we die heropleving. Bijna alle economische indicatoren evolueren vanaf het tweede of derde kwartaal van 2009 positief. In het vierde kwartaal van 2009 stagneert de groei, vooral omdat de wereldexportmarkten (waar Vlaanderen zeer afhankelijk van is) gas terugnemen. Globaal blijft de groei wel bescheiden, en is nog helemaal niet vergelijkbaar met de hoge conjunctuursjers van voor de crisis.

De arbeidsmarkt hinkt achterop, want die loopt steeds zes maanden tot een jaar achter op de economische groei. De indicatoren (werkloosheid, aantal vacatures en nieuwe jobs, aantal faillissementen en nieuwe ondernemingen) stabiliseren vanaf begin 2010, maar moeten nog een veel langere weg afleggen om terug het niveau van voor de crisis te bereiken.

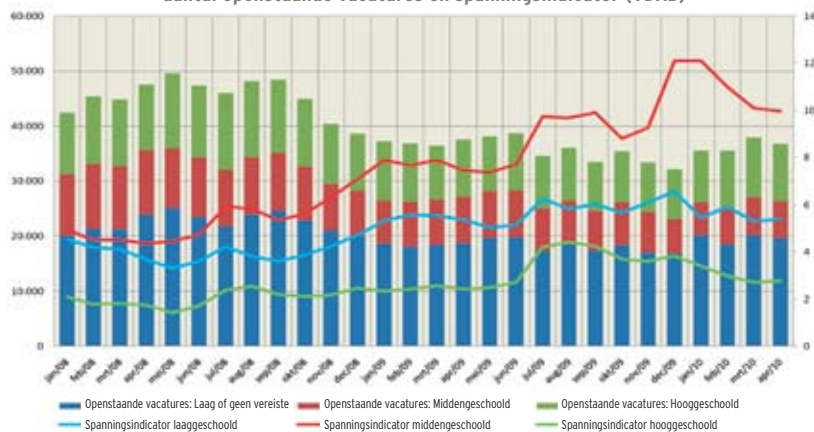
Maar valt de economische heropleving stil?

De negatieve signalen van de laatste maanden zijn niet meer te negeren. Meest in het oog springen de problematische financiering van Zuid-Europese overheidsschulden (Griekenland, Spanje) en de reactie daarop van de Europese Unie en het IMF (begin mei 2010 wordt aangekondigd dat via leningen tot 750 miljard euro beschikbaar gesteld kan worden voor eurozonelanden met betalingsproblemen, op voorwaarde dat ze een saneringsprogramma uitvoeren). Ook de conjunctuurindicatoren zijn de laatste weken niet meer eenduidig positief. Integendeel zelfs. Het ondernemersvertrouwen op Europees niveau (Economic Sentiment Indicator) daalt in mei 2010 voor het eerst sinds het voorjaar 2009, en de Europese consumptie-indicator (Consumer Confidence Indicator) noteert in deze maand voor het eerst duidelijk lager. De werkloosheid in de eurozone is in april 2010 tot het hoogste peil sinds juni 1998 gestegen. Dat betekent dat 15,9 miljoen Europeanen uit eurolanden zonder job zitten.

1 Dit artikel is geschreven op 2 juni 2010, en maakt uiteraard enkel gebruik van op dat moment beschikbare gegevens.
2 Planbureau (2010): Economische vooruitzichten 2010-2015. Brussel, 19 mei 2010.

Vlaanderen, 2008-01 tot 2010-04,
aantal openstaande vacatures en spanningsindicator (VDAB)

Bovendien vertonen de *groeivooruitzichten* op korte termijn *veel twijfel*: het Federale Planbureau² en de Europese Commissie (ECFIN) benadrukken in mei 2010 dat de onzekerheidsmarge rond de vooruitzichten voor Europa en België groot is. Ook pakken de Eurolanden hun problemen (vooral groeiende begrotingstekorten en overheids-schulden) in verspreide slagorde aan, wat uiteraard niet aangewezen is. Zowel de Europese Commissie als het Planbureau benadrukken dat *twee doelstellingen* dienen nagestreefd, al zijn die niet zo gemakkelijk op elkaar af te stemmen. De overheidsfinanciën mogen niet uit de hand lopen (= de budgettaire sanering moet verzekeren dat eurolanden in staat zijn hun tekorten te financieren tegen gunstige voorwaarden). Tegelijk mag de economische groei niet afgeremd worden (= het stimuleren van consumptie en economische vraag dient maximaal behouden).

In een dergelijk scenario zou de jaargroei van de Belgische economie volgens het Planbureau ongeveer 1,5% bedragen in 2010 en 2011, en nadien licht boven 2% uitstijgen. Dat blijven bescheiden cijfers. De reële jaarlijkse groei over de gehele conjunctuurcyclus bedraagt voor de crisis gemiddeld ongeveer 2%. Dat zal na de crisis zeker lager uitvallen, want die 2% haalt België pas in 2012, en dan moet de achterstand van 2008 tot 2011 nog weggewerkt worden, wat utopisch is (zie de -3,1% van 2009). Met andere woorden, het komende decennium zal België (en de meeste buurlanden) moeten leven met een lagere structurele economische groei. Dat zal ook op de overheidsuitgaven een belangrijke impact hebben. Het Planbureau waarschuwde in haar recente vooruitzichten dat de budgettaire inspanningen daarvoor absoluut niet onderschat mogen worden.

Het effect van de recessie op de werkgelegenheid zal bovendien voelbaar blijven: het Planbureau voorspelt dat de werkgelegenheid op Belgisch niveau in 2010 verder zal afnemen met 33.000 personen en in 2011 slechts beperkt zal toenemen (7.000 personen). Dankzij de groeiversnelling vanaf 2012 zal de werkgelegenheid met gemiddeld bijna 50.000 personen per jaar stijgen. In deze cijfers komen de impact van de tijdelijke werkloosheid (vooral de crisismaatregel voor bedienden) en de verminderde gemiddelde arbeidsduur trouwens niet tot uiting.

Heeft ook Vlaanderen een probleem?

De regionale vertaling van bovenstaande cijfers stelt het Planbureau pas midden juli ter beschikking, maar ook in Vlaanderen duiden

de laatste indicatoren op een sputterende *economische motor*. Hoewel het ondernemersvertrouwen in mei 2010 de positieve trend nog blijft doorzetten en zelfs de werkloosheid licht daalt, volgt ook Vlaanderen de internationale ontwikkelingen. Andere indicatoren (vacatures bij de VDAB, faillissementen) zijn immers duidelijk minder positief.

En is Wallonië beter bestand tegen de crisis?

De laatste weken leest men vaak in de media dat Vlaanderen het *aanzienlijk slechter* doet dan Wallonië. Hoewel enige impact van de nakende verkiezingen uiteraard niet mag

uitgesloten worden, loont het de moeite om de draagwijdte van deze stelling na te gaan.

Vooreerst valt op dat de crisis een zeer grote impact heeft op de industrie, een minder grote maar toch nog altijd aanzienlijke impact op de dienstensector en bouw, en een relatief geringe impact op de overheid in brede zin (dus inclusief verwante bedrijfstakken zoals de gezondheidszorg). Aangezien vooral de industrie en in mindere mate de dienstensector meer in Vlaanderen zijn uitgebouwd, en de overheid in directe en indirecte zin meer in beide andere gewesten, is het evident dat de crisis Vlaanderen harder treft. De groeivertraging is dan ook groter in Vlaanderen, het tegendeel zou verwonderen gegeven de economische structuur van beide gewesten.

Wil dat zeggen dat Wallonië beter *tegen de crisis bestand* is? Nee, eigenlijk niet. Het ondernemers- of consumentenvertrouwen is er niet positiever, het aantal faillissementen ligt er niet structureel lager, en ook de werkloosheidsgroei in de privésector evolueert er niet gunstiger. Alleen: de overheid in brede zin heeft een groter aandeel in de economie, en die doet het overal beter, wat dus leidt tot positievere totaalcijfers voor heel Wallonië.

Er zijn echter wel *specifieke signalen* die op meer positieve ontwikkelingen in Wallonië wijzen. Het meest recente signaal (mei 2010) is: de buitenlandse investeringen evolueren duidelijk positiever in Wallonië dan in beide andere gewesten, wat een nieuw gegeven is. De impact van de Europese structuurfondsen (Henegouwen) kan vandaag niet nagegaan worden en mag op voorhand zeker niet geminimaliseerd worden, maar toch is dit signaal sowieso betekenisvol. De structuurfondsen ondersteunen Wallonië immers al vele jaren, en voor het eerst scoren de buitenlandse investeringen in Wallonië wel degelijk hoger. ■

Conclusie: nog een lange weg te gaan, en nog harde noten te kraken...

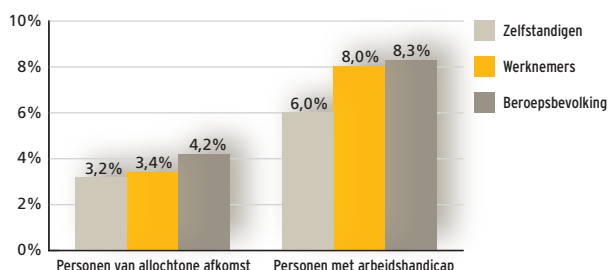
De conclusie van dit korte overzicht is *niet eenduidig* - het blijft een mix van positieve, minder positieve en negatieve signalen, plus de onzekerheid is groot - maar toch dringt *één duidelijke conclusie* zich op: het economisch herstel heeft nog een *lange weg* te gaan, zeker om zich te vertalen in een aanzienlijke werkgelegenheidsgroei. Daarenboven is het een *utopie* om te denken dat op korte termijn weer kan aangeknoopt worden met de groeicijfers en dito overheidsbestedingen die de jaren voor de crisis kenmerkten.

Meer ondernemerschap bij kansengroepen goed voor economie

De commissie Diversiteit ijvert voor de evenredige arbeidsdeelname van personen van allochtone afkomst en personen met een arbeidshandicap en voor gelijke kansen en gelijke behandeling voor deze kansengroepen op de arbeidsmarkt. Vaak gaat hierbij de aandacht uit naar jobs in loondienst. De doelstellingen voor evenredige arbeidsdeelname gelden evenzeer voor zelfstandige arbeid. In de Vlaamse beleidscontext mag de aandacht voor ondernemerschap bij personen van allochtone afkomst en bij personen met een arbeidshandicap niet ontbreken. De commissie Diversiteit stelde een advies op.

Nog te weinig zelfstandigen uit kansengroepen

Met ondernemerschap bedoelen we mensen die een eigen bedrijf hebben en dus als ondernemer of zelfstandige aan de slag zijn (met of zonder personeel). Zowel personen van allochtone afkomst als personen met een arbeidshandicap zijn vandaag in het ondernemerschap ondervertegenwoordigd (zie grafiek).

3,2% van de zelfstandigen is buiten de EU27 geboren. Bij de werknemers is 3,4% buiten de EU 27 geboren. 6,0% van de zelfstandigen ervaart hinder door een arbeidshandicap, langdurige ziekte of aandoening. Bij de werknemers is dat 8,0%. De beroepsbevolking (alle werkenden plus werklozen) telt nog meer mensen van allochtone afkomst en met een arbeidshandicap.

Duidelijke beleidsdoelstellingen

De doelstellingen uit het Pact 2020 gelden ook voor zelfstandige arbeid. Zo stelt het Pact 2020, gesloten tussen sociale partners, Vlaamse Rege-

Voka Limburg

ring en middenveld, dat de werkzaamheidsgraad in Vlaanderen tot 2020 voor deze twee groepen per jaar met minstens één procentpunt stijgt. Dit betekent dat in 2014 47% van de personen van allochtone afkomst en 47% van de personen met een arbeidshandicap aan het werk zijn. Nu bedraagt dit aandeel 44% voor personen van allochtone afkomst en 42% voor personen met een arbeidshandicap.

Het Pact 2020 formuleert voor personen van allochtone afkomst een expliciete doelstelling voor ondernemerschap: het ondernemerschap bij deze groep moet, net als bij vrouwen en ouderen, tegen 2020 toenemen tot een niveau dat evenredig is met hun aanwezigheid in de maatschappij. Dit betekent een niet-Belgische ondernemersgraad van 7,5% van het totaal aantal ondernemers. Vandaag is 5,1% van het totaal aantal zelfstandigen in Vlaanderen niet-Belg (op basis van nationaliteit; cijfers EAK 2008).

Aanbevelingen rond vijf thema's

De commissie formuleert aanbevelingen om de ontwikkeling van kwalitatief ondernemerschap bij kansengroepen te stimuleren en zo bij te dragen tot een duurzame verbetering van hun positie op de arbeidsmarkt. Het is belangrijk dat personen van allochtone afkomst en personen met een arbeidshandicap met ondernemerszin hun talenten kunnen aanboren en inzetten. Ook is het belangrijk om te vermijden dat mensen in ondernemerschap terechtkomen wegens een gebrek aan perspectieven op de arbeidsmarkt, of in weinig kwaliteitsvolle omstandigheden een zelfstandige activiteit uitoefenen.

Om kwalitatief ondernemerschap te bevorderen, schuift de commissie Diversiteit een aantal punten naar voren rond vijf thema's.

Ondernemerstalent ontdekken en ontwikkelen

Allereerst kan de beeldvorming over ondernemerschap bij kansengroepen beter. Allochtone ondernemers moeten evenwichtiger en prominenter in beeld komen en ondernemers met een arbeidshandicap moeten meer zichtbaar worden. De media dragen hier een belangrijke verantwoordelijkheid. Ook de overheid kan via (juiste) analyses de clichés doorprikken.

Verder is het nodig dat instanties die diensten verlenen aan (pre) starters en ondernemers, zoals het Agentschap Ondernemen, de ondernemingsloketten, de ondernemersorganisaties en de lokale en provinciale diensten, inzetten op een toegankelijke dienstverlening voor kansengroepen. De groep van personen van allochtone afkomst moet beter worden bereikt en een dienstverlening op maat moet worden ontwikkeld. Zelforganisaties kunnen hier een rol in spelen. De verdere ontwikkeling van zelforganisaties van ondernemers van allochtone afkomst en samenwerking met reguliere ondernemersorganisaties versterkt de positie van allochtone ondernemers. Personen met een arbeidshandicap zijn nog te veel een onzichtbare en onbekende groep.

Ook werkzoekenden worden toegeleid naar ondernemerschap. De effecten van de recent ontwikkelde instrumenten voor de toeleiding van deze groep (ENTRE-spiegel, aanpak 'Ondernemen werkt' en de activiteitencoöperaties) dienen duidelijk in kaart te worden gebracht. Die ervaringen kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van een sluitende aanpak en een 'sluitend maatpak' gericht op personen van allochtone afkomst en personen met een arbeidshandicap met ondernemersambities. De onthaalbureaus en de VDAB moeten samen onderzoeken waarom het bereik van inburgeraars met ondernemersaspiraties nog zo gering is.

SYNTRA Vlaanderen, het Vlaamse Agentschap voor Ondernemersvorming, en de Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO's) spelen een belangrijke rol in het opleiden van (toekomstige) ondernemers. Zij dienen hun diversiteitsbeleid verder te ontwikkelen. De initiatieven die tot nu toe werden genomen voor anderstalige cursisten (bijv. werk maken van klare taal, taal- en leercoaches en de aanpassingen aan cursussen) zijn waardevol. Deze moeten worden verdiept en versterkt. Er moet snel een beleid komen voor personen met een arbeidshandicap. Zo is er nood aan ondersteuning op de opleidingsvloer voor cursisten met een arbeidshandicap.

Tot slot kan ondernemingszin al van jongs af aan, in het bijzonder bij scholieren en studenten uit kansengroepen, worden gestimuleerd. Initiatieven in scholen met veel allochtone leerlingen en scholen van het bijzonder secundair onderwijs zijn hiervoor cruciaal.

Marktkansen vinden en benutten

Er zijn nog marktkansen die ondernemers van allochtone afkomst kunnen benutten. Interculturele competenties kunnen op heel wat terreinen een concurrentievoordeel opleveren (internationale handel, redactie en communicatie, human resources, toerisme, ...). Een verhoging van de diversiteit in klantenbestanden, zowel bij allochtone als bij autochtone ondernemers, levert voordelen op.

Onnodige praktische drempels wegnemen

Onnodige praktische drempels in de regelgeving voor het ondernemerschap bij kansengroepen moeten worden weggewerkt. Zo moeten elders en eerder verworven competenties meer worden gevaloriseerd bij de toegang tot het ondernemerschap en bij de procedures voor erkenning van buitenlandse diploma's. Het systeem van beroepskaarten voor vreemdelingen dient te worden herbekeken. Voor personen met een arbeidshandicap is het belangrijk de aansluiting tussen ondernemerschap en de uitkeringsstelsels te verbeteren en de Vlaamse ondersteuningspremie voor zelfstandigen met een arbeidshandicap te optimaliseren en promoten.

Financieringsmogelijkheden vinden

Ondernemers uit kansengroepen hebben nood aan meer toegankelijke financieringsmogelijkheden. Indirecte vormen van discriminatie van kansengroepen bij kredietverstrekking dienen te worden bestreden. Banken moeten hun procedures van kredietverstrekking laagdrempeliger maken, meer allochtone personeelsleden aanwerven en hun netwerken verruimen naar ondernemers van allochtone afkomst. De Participatiemaatschappij Vlaanderen en het Participatiefonds kunnen een grote campagne opzetten waarbij ze ondernemers van allochtone afkomst informeren over alternatieve vormen van kredietverstrekking.

Ondersteuning tijdens de loopbaan

Ondernemers van allochtone afkomst en ondernemers met een arbeidshandicap moeten ook tijdens de loopbaan op steun kunnen rekenen. Nazorg na de opstart, bij groei, bij overname, opvolging en moeilijkheden zijn belangrijk. Ook moeten ondernemers uit kansengroepen de mogelijkheid hebben te investeren in opleiding en vorming en een goede combinatie werk en privé bereiken.

Opvolging en evaluatie van het beleid

Het beleid voor ondernemers van allochtone afkomst en ondernemers met een arbeidshandicap verdient een plaats in de algemene beleidsacties en moet goed worden opgevolgd en geëvalueerd. Het actieplan Ondernemerschap, een idee van de minister van Economie, kan hier als kapstok dienen. De positie van ondernemers uit kansengroepen op de arbeidsmarkt moet adequaat in kaart worden gebracht. Administratieve databanken moeten verder worden ontsloten. Last but not least wint iedereen erbij wanneer de Vlaamse en lokale overheden voldoende inspraak van kansengroepen voorzien bij initiatieven rond ondernemerschap. ■

Procedures voor investeringsprojecten en infrastructuurwerken

Graag beter en sneller

Voor de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Mobiliteitsraad van Vlaanderen (MORA) is versnelling van investeringsprojecten belangrijk. Daarom namen zij elk het initiatief om uit eigen beweging een advies uit te brengen over de voorstellen van de Commissie Berx en Sauwens. SERV-bericht situeert het dossier en licht de beide adviezen toe. Eind vorig jaar gaf ook de Vlaamse Havencommissie een advies over het thema.

Versnelling investeringsprojecten op de politieke agenda

Zowel publieke als private investeerders krijgen het alsmoa moeilijk om binnen een redelijke termijn belangrijke investeringsprojecten en infrastructuurwerken te realiseren. Lange procedures en besluiteloosheid leiden tot kwaliteitsverlies en oplopende kosten. Dit is nefast voor de welvaart en de concurrentiepositie van Vlaanderen. Het Werkgelegenheids- en Investeringsplan (WIP) van 18 december 2009 vraagt te onderzoeken of procedures voor investeringsprojecten en voor het verkrijgen van vergunningen sneller kunnen. De Vlaamse Regering richtte een Commissie Investeringsprojecten op (Commissie Berx). Ook het Vlaams Parlement richtte een commissie op (de Commissie ad hoc Versnelling Maatschappelijk Belangrijke Investeringsprojecten of Commissie Sauwens). Die hebben intussen hun voorstellen gepubliceerd. De voorstellen van de Commissie Sauwens staan in een parlementaire resolutie. De SERV en de MORA hebben elk een advies uitgebracht over de versnelling van investeringsprojecten.

Advies SERV

De SERV geeft een reactie op de belangrijkste voorstellen en formuleert prioriteiten en suggesties voor concretisering. De SERV hanteert daarbij een breed perspectief op kwaliteitsvolle processen en beslissingen: sneller is niet noodzakelijk beter, maar efficiënte en snelle besluitvormingstrajecten zijn wel een wezenlijk onderdeel van 'beter'. Daarnaast bevat het advies eigen voorstellen. De focus ligt, in aanvulling op de voorstellen van beide Commissies, op maatregelen die ook relevant zijn voor gewone investeringsprojecten en niet enkel voor grote of maatschappelijk belangrijke projecten of infrastructuurwerken. Tegelijk heeft de SERV geprobeerd om overlappingen te vermijden met initiatieven van de Strategische Adviesraad voor Ruimtelijke Ordening (SARO) en de MORA.

Gebrek aan evaluatiestudies

De Commissies hebben vastgesteld dat er gebrek is aan degelijk cijfermateriaal over het functioneren van de procedures, zelfs voor processen en procedures die al lang bestaan. Ook wordt er onvoldoende gebruik gemaakt van evaluaties volgens wetenschappelijke methodes, zelfs waar dat behoort tot decretale evaluatieopdracht van de administratie zoals bij de MER het geval is. De SERV heeft dan ook opnieuw zijn ongenoegen geuit over het feit dat - ondanks 15 jaar investeringen in een milieuvergunningendatabank - nog altijd sprake is van verschillende databanken en van gefragmenteerde en

onvolledige informatie. De SERV dringt aan op een meer volwassen evaluatiecultuur en -beleid, zodat evaluaties van beleid en regelgeving tijdig, regelmatig en goed gebeuren.

Procesdenken in plaats van proceduredenken

De SERV onderschrijft dat het probleem bij grote investeringsprojecten in belangrijke mate ligt bij een gebrek aan *proces-architectuur* en professioneel projectmanagement. 'Sneller door beter' kan vooral door een betere voorbereiding en planning en door een betere procesorganisatie en procesvoering. Wel moet men ervoor opletten dit niet te zeer te gaan formaliseren in juridische procedures en vereisten. Oplossingen vergen in de eerste plaats procesdenken in plaats van proceduredenken. *Maatwerk is nodig*. Tegelijk kan de keuze over het te volgen traject geen carte blanche zijn. Daarom stelt de SERV voor om aan het begin van het traject (enkel) de publicatie van en brede inspraak over de procesnota/startnota te verplichten, zodat strategische adviesraden, parlement en belangstellenden daarvan kennis kunnen nemen en er op kunnen reageren. Via formats waaruit kan worden gekozen op maat van het project, kunnen minimeisen en goede praktijken in de processen gebracht worden.

De SERV beklemtoont verder dat een snellere en betere realisatie van investerings- en infrastructuurprojecten ook een kwestie is van *bestuurscultuur, attitude, mensen en middelen*. De SERV stelt vast dat de regelgeving al heel wat ruimte laat, aanzetten geeft en mogelijkheden voorziet om processen te verbeteren en procedures te versnellen. Maar ze worden in de praktijk niet toegepast of op een verkeerde manier.

Vergunningsprocedures vereenvoudigen

Volgens de SERV is een eerste vraag of er wel via een vergunning moet worden gewerkt. Zowel in ruimtelijke ordening als in leefmilieu zijn er voorbeelden waar een vergunningsplicht weinig of geen meerwaarde heeft en een meldingsplicht volstaat.

Ten tweede pleit de SERV voor een integratie van de bouw- en milieuvergunning in een eengemaakte vergunning naar het voorbeeld van de Nederlandse omgevingsvergunning. Naast het voordeel van een administratieve vereenvoudiging is dit vooral om inhoudelijke redenen wenselijk: zaken die inhoudelijk samenhangen in hun geheel bekijken is efficiënter en leidt tot betere beslissingen en kwalitatief betere vergunningen dan aparte besluitvormingsprocessen.

Ten derde moet in afwachting van die geïntegreerde omgevingsvergunning worden gewerkt aan 'quick wins'. Dat kan door dubbele procedures te vermijden voor projecten waarvoor het behoud van zowel een milieuvergunning als een stedenbouwkundige vergunning weinig meerwaarde heeft.

De SERV vraagt bindende adviezen af te schaffen en te vervangen door een geïntegreerd advies van alle relevante overheidsdiensten (met eventueel minderheidsstandpunten). De SERV meent dat de beroepsrechten van adviserende overheidsinstanties bij de bestuursrechter geschrapt kunnen worden, en dat beroepsrechten van vergunningverlenende bestuursorganen in procedures bij de bestuursrechter aan voorwaarden moeten worden gekoppeld (pro-

portionaliteitsbeginsel). De focus moet liggen op goede beslissingen en een onderbouwde motivering van deze beslissingen. Hij doet ook voorstellen om de naleving van bindende termijnen voor advies en beoordeling in procedures te verbeteren.

Milieueffectrapportage verbeteren en versnellen

Op niveau van het *project-MER* ziet de SERV talrijke mogelijkheden om de procedures op korte termijn te vereenvoudigen en tegelijk de kwaliteit van de MER-besluitvormingsprocedure te behouden of zelfs te versterken. De procedure voor ontheffing en de procedure voor project-MER samenvoegen tot één procedure bijvoorbeeld, kan voor heel wat projecten leiden tot een belangrijke vereenvoudiging. Voor andere projecten moet er een eenvoudige, snelle en meer klantvriendelijke ontheffingsprocedure komen. Verder benadrukt de SERV dat de administratie zich de vraag moet stellen of de te verwachten milieueffecten aanzienlijk zullen zijn en of onderzoek daarvan betekenisvolle informatie kan opleveren voor de besluitvorming. Dit om MER's te vermijden waarvan de meerwaarde voor de besluitvorming beperkt is tegenover de informatie voor de vergunningsprocedure. De SERV is vragende partij voor een substantiële versnelling van de MER-procedure door de procedures voor industriële project-MER's en voor vergunningen meer op elkaar af te stemmen. De SERV ondersteunt tot slot de voorstellen van de Commissies voor een geval per geval beoordeling en ontheffing bij een hervergunning of beperkte wijziging en voor een eenvoudige actualisatie van het bestaande project-MER voor bepaalde projecten.

Ook andere procedures aanpakken

De SERV meent dat de *Codex ruimtelijke ordening* aanzetten bevat voor de verbetering en versnelling van de procedures en besluiten (bijv. verkavelingsvergunning die geldt als bouwvergunning, evocatie van uitvoeringsbevoegdheid wanneer een bestuursniveau zijn verplichtingen niet tijdig of niet correct uitvoert, delegatie planningsbevoegdheid...). Maar die mogelijkheden worden vandaag onvoldoende benut. Soms zijn de toelaatbaarheidsvoorwaarden erg strikt geformuleerd waardoor de toepassingsmogelijkheden zeer beperkt zijn. De SERV vraagt om dringend werk te maken van meer rechtszekerheid en een grotere gebruiksvriendelijkheid van de passende beoordeling die vereist is voor activiteiten die een invloed kunnen hebben op diersoorten en hun leefgebieden in een nabijgelegen Vogel- of Habitatrichtlijngebied. De SERV onderschrijft het belang van oplossingen om vaak vastgestelde en breed erkende problemen in de bestuursrechtspraak op te lossen. Hij moedigt de Vlaamse Regering aan om initiatieven te nemen en het overleg met de rechtscolleges, de federale overheid en de rechterlijke macht te starten om tot doorbraken te komen.

Aanbeveling van de Mobiliteitsraad

De MORA bouwt voort op de conclusies van het Mobiliteitsrapport 2009. De MORA dringt daarin aan op een beter en sneller beleidsproces voor investeringen in de mobiliteitsinfrastructuur. Tegelijk geeft de aanbeveling verdere invulling aan de voorstellen van de

Commissies Berx en Sauwens om de kwaliteit en de snelheid van het beleidproces te verbeteren. De focus van de aanbeveling ligt op elementen van onderbouwing, consultatie en transparantie als essentiële onderdelen in het beleidsproces voor grote publieke infrastructuurprojecten en -plannen in het beleidsdomein mobiliteit en openbare werken.

De Mobiliteitsraad pleit net zoals de SERV voor een betere procesvoorbereiding binnen het principe van een getrechterde besluitvorming met een brede voorbereidingsfase en een smallere uitwerkingsfase. Hiervoor moet aandacht gaan naar de procesplanning, naar een betere onderbouwing via een integrale maatschappelijke en economische evaluatie en naar de rol van de strategische adviesraden in het proces. Het is hierbij noodzakelijk dat strategische infrastructuurprojecten duidelijk worden afgebakend. De MORA doet hiervoor een voorstel. Omwille van een grotere transparantie en het maatschappelijk draagvlak zijn een terugkoppeling en evaluatie van het infrastructuurbeleid op hoog kwalitatief niveau onontbeerlijk.

Een beter onderbouwde procesvoorbereiding

Werken met een procesplan van bij de start van het proces is essentieel. Dit verschaft inzicht in de doelstellingen van het plan of het project, het procestraject, de procesorganisatie en het participatietraject. Een goede balans tussen maatwerk en kwaliteitsgarantie is belangrijk. Dat kan best via een minimale formalisering van het voortraject. Daarom is het aangewezen dat de strategische adviesraden de startnota's van strategisch belangrijke infrastructuurprojecten ter kennisgeving ontvangen.

Daarnaast pleit de Mobiliteitsraad voor een betere onderbouwing van het infrastructuurbeleid via een integrale maatschappelijke en economische evaluatie van strategisch belangrijke infrastructuurprojecten in een vroeg stadium van het beleidsproces. Deze integrale effectenanalyse moet ingebed zijn in een globaal afwegingskader waarin ook bestaande, formeel voorziene effectenrapportages zoals de plan-MER worden geïntegreerd.

Duidelijke afbakening van strategische infrastructuurprojecten nodig

Een efficiënter en sneller beleidsproces voor strategische projecten is prioritair. Daarom is het noodzakelijk om infrastructuurprojecten te kunnen afbakenen en selecteren waarvoor een kwalitatief, efficiënt en versneld beleidsproces van toepassing moet zijn en waarover de MORA zich moet kunnen uitspreken. Hiervoor is een kader nodig waarbinnen strategische infrastructuurprojecten op basis van normeerbare elementen kunnen worden geselecteerd. De Mobiliteitsraad stelt voor om geen uitgebreide set van criteria te hanteren, maar te focussen op een aantal normeerbare elementen die minimaal meegenomen worden in de overwegingen voor de onderbouwing en afbakening van strategische infrastructuurprojecten. Hierbij denkt de Mobiliteitsraad aan volgende elementen: aanzienlijke economische gevolgen van (niet) uitvoering van het project, aanzienlijke gevolgen voor de bereikbaarheid en de mobiliteit, duidelijke gevolgen voor het milieu en ruimtebeslag.

Terugkoppeling van het beleid via rapportering en evaluatie

Terugkoppeling van het infrastructuurbeleid op hoog kwalitatief niveau is belangrijk in het beleidsproces. Dit kan door de jaarlijkse voortgangsrapportage over de investeringsprogramma's voor infrastructuur, voorafgaandelijk aan het debat in het Vlaams Parlement, aan de Mobiliteitsraad voor te leggen.

Tegelijk moet de toepassing van de getrechterde procedure voor de planning en realisatie van strategische infrastructuurprojecten grondig worden geëvalueerd, zodat kan worden nagegaan of deze procedure effectief leidt tot een versnelling van het proces.

Wordt vervolgd...

De Commissie Sauwens en de Commissie Berx hebben een groot aantal voorstellen geformuleerd. Een aantal daarvan is vrij concreet. Andere voorstellen zijn nog niet uitgewerkt. SERV en MORA hebben een aanzet gegeven voor de concretisering van sommige voorstellen, en aanvullende voorstellen gedaan. Het zal voor de Vlaamse Regering nodig zijn om prioriteiten te leggen, en om die prioriteitenlijst te vertalen naar een actieplan met een duidelijke timing, verantwoordelijkheden en opvolging.

De Vlaamse Regering richtte intussen een politiek stuurcomité en een ambtelijke taskforce op om alle voorstellen te bekijken en te vertalen in een plan van aanpak. Die taskforce rapporteerde op 30 april 2010 een eerste maal aan de Vlaamse Regering met een projectstructuur, timing en overzicht van de opgerichte werkgroepen. Volgende rapporteringen zijn gepland voor het zomerreces en voor het einde van 2010. De SERV en de MORA rekenen er alvast op hier nauw bij betrokken te worden. ■

Insteek Vlaamse Havencommissie bij Commissie ad hoc Versnelling Maatschappelijke Belangrijke Investeringsprojecten

De Vlaamse Havencommissie (VHC) heeft geen aanbeveling geformuleerd naar aanleiding van de voorstellen van de Commissies Berx en Sauwens (zoals de SERV en de MORA), maar heeft wel een insteek gedaan in het debat met een aanbeveling over het beter en sneller doorlopen van Vlaamse planprocessen. Deze aanbeveling is gebaseerd op een analyse van het strategisch planningsproces voor de haven van Antwerpen, dat erg lang (meer dan 10 jaar) heeft geduurd. De vertragingen in deze planprocessen hebben op hun beurt vertragingen op projectniveau tot gevolg. De VHC analyseert in haar aanbeveling de oorzaken van de vertragingen en doet voorstellen om deze in de toekomst te voorkomen.

- Aanbeveling van de Vlaamse Havencommissie over het beter en sneller doorlopen van Vlaamse planprocessen (4/11/2009) zie www.vlaamshavencommissie.be
- Aanbeveling van de Mobiliteitsraad over het versnellen en verbeteren van het beleidsproces voor infrastructuurinvesteringen in het beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken (30/04/2010) zie www.mobiliteitsraad.be
- Advies van de SERV over versnelling investeringsprojecten (09/06/2010) zie www.serv.be

SERV in Oekraïne

Voorlopig laatste aflevering

Trainers op weg naar Chernivsti

De SERV functioneert voor de Vlaamse Gemeenschap als technische partner bij de Internationale Arbeidsorganisatie over het sociaal overleg. Sinds de Oranje Revolutie van 2004 is Oekraïne één van de prioritaire internationale partners van Vlaanderen. Recent liep het project met Oekraïne af. Een terugblik.

De SERV werkte mee aan twee projecten van de IAO in Oekraïne, in 2006-2007 en recent in 2009-2010. De SERV levert vooral trainers en experts aan en staat in voor de coördinatie.

Onder een politiek eerder complex gesternte voerde de IAO samen met de SERV beide projecten uit en werd er met de Oekraïense sociale partners, ambtenaren van het ministerie van arbeid en van de sociaal-economische raad (tripartiete commissie) samengewerkt. Beide projecten beoogden het versterken van het sociaal overleg en van de betrokkenheid van de sociale partners bij het werkgelegenheidsbeleid. Het vervolgproject van 2009-2010 kreeg specifieke accenten. De IAO had gezorgd voor een koppeling aan het Programma Waardig Werk in Oekraïne. De SERV bracht een nieuwe component in door de trainingen te laten doorgaan in de subregio's. Uiteraard bleef de basisdoelstelling capaciteitsondersteuning van de sociale partners en van de tripartiete organen van het sociaal overleg. Maar in plaats van de workshops in de hoofdstad Kiev te organiseren, werd naar de 'oblasts' of subregio's uitgeweken. Er werden twee trainingsactiviteiten georganiseerd in Vinnytsia en in Chernivsti.

De SERV vindt het belangrijk dat ook regio's en subregio's aan bod komen. De praktijk in de beide oblasts Vinnitsya en Chernivsti bleek dit te bevestigen en de respons was dan ook hoog.

De laatste workshop had plaats in Chernivsti van 24 tot 26 mei 2010. Chernivsti ligt in het zuidwesten van Oekraïne aan de grens met Roemenie en Moldavië en aan de voet van de Karpaten. Het is een regio die tot verschillende machtscentra heeft behoord.

De workshop in Chernivsti was tripartiet met vertegenwoordigers van de plaatselijke werkgeversorganisaties, de plaatselijke vakbonden, de administratie en de plaatselijke VDAB. Ook afgevaardigden van de nationale federaties van de vakbonden en werkgevers en van het nationale ministerie namen deel.

De workshop had als thema de wijze waarop sociale partners samen met de regeringen en lokale overheden de economische crisis kunnen bestrijden. Voor de SERV namen de experts Jan Van Doren van VOKA en Stijn Gryp van ACV deel. Als Oekraïense expert was er een academicus van de universiteit van Chernivsti die een analyse maakte van de economische situatie in de streek.

De interesse voor het Belgische en Vlaamse model van sociaal overleg en arbeidsverhoudingen was groot. De lokale sociale partners zijn zich bewust van de grote uitdagingen en de noodzaak aan een strategische aanpak voor de regio. De overgang naar de vrije markteconomie is op het platteland en in de kleinere steden minder zichtbaar maar is er wel. Problemen zijn vooral het verlies aan industriële werkgelegenheid en de opmars van de zwarte economie. De workshop bracht deze knelpunten in kaart en de Vlaamse experts kregen hierover vele vragen. Toch blijft er nog veel werk voor de sociale partners in Chernivsti. Gelukkig is de wil tot overleg en samenwerking aanwezig. De Vlaamse trainers waarschuwden ervoor om niet te snel te willen gaan en een eigen en doordachte aanpak te ontwikkelen. Het Vlaamse en Belgische model van sociaal overleg kwam er ook niet op één dag.

Met de workshop in Chernivsti kwam een einde aan het IAO-project 2009-2010. De SERV is beschikbaar voor nieuwe projecten en andere landen. Maar ook in Oekraïne zijn er nog regio's die in aanmerking komen voor een bezoek van en uitwisseling van knowhow met Vlaanderen. ■

Sectorconvenants 2010-2011 onderhandeld

In mei en juni onderhandelden ongeveer 30 sectoren met de Vlaamse Regering over de sectorconvenant 2010-2011. In september starten de onderhandelingen met nog tien sectoren. Het nieuwe stramien, dat meer maatwerk mogelijk maakt, zorgde voor een divers palet aan convenantvoorstellen. Deze werden na een eerste bespreking, al dan niet grondig, bijgestuurd. SERV-bericht doet enkele globale vaststellingen bij de visie, prioriteiten en acties en stelt als een van de goede praktijken de convenant van de houtsector voor.

Visie

Het was voor de VESOC-partners, die het vernieuwd stramien vastlegden, de bedoeling dat sectoren de essentie van de huidige en toekomstige uitdagingen zouden verwoorden en dat uiteraard in consensus. Voor het eerst dienden de sectoren aan te geven vanuit welke (lange termijn) visie ze acties binnen de drie thema's aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, leven lang leren en competentiebeleid en diversiteit plannen en uitvoeren. Uit de eerste tekstvoorstellen bleek dat dat voor veel sectoren niet eenvoudig is. De visie bleek erg summier uitgewerkt of een opsomming van feitjes en cijfers zonder veel structuur. De link naar beleidskaders (Pact 2020, WIP, ...) ontbrak in de meeste gevallen. Het moet gezegd dat de tijd voor het uitwerken

Onderhandelingen april-juni 2010

Transport & Logistiek, Dienstencheques (nieuw), Podiumkunsten, Social Profit, Taxi (nieuw), Groene sectoren, Voeding, Kappers, Schoonheidszorgen & Fitness, Printmedia, Elektriciens, Scheikundige nijverheid, Personenvervoer, Textiel, Lokale Besturen, Montage, Hout, Horeca, Audiovisuele sector, Verhuis, Beheer van Gebouwen, Internationale Handel, Metaal Arbeiders, Metaal Bedienden, Bewakingsdiensten (nieuw), Uitzendsector, Auto, Bouw, Bedienden

Onderhandelingen september-november 2010

Kleding & Confectie, Textielverzorging, Binnenscheepvaart, Papier & Karton, Beton, Glas, Schoonmaaksector, Verzekeringen, Diamant (6 laatste zijn nieuwe sectoren).

Horecasector aan de onderhandelingstafel

van de sectorale visie beperkt was. Positief is dat een basis is gelegd waar op verder gewerkt kan worden.

Belangrijke uitdaging is, gezien de vergrijzing en het hardnekkig karakter van bepaalde knelpuntberoepen, de samenwerking met onderwijs. Voor zover aanwezig in de visie, vertrekt die vanuit de behoefte aan instroom van goed opgeleide werknemers. De bouwsector bijv. maakt daarom de overgang van het investeren in onderwijs naar het investeren in een betere socio-professionele integratie van jongeren in de sector. De textielsector stelt vast dat de opleidingscapaciteit gefinancierd door de overheid daalt, wat maakt dat de sector zelf meer moet investeren in opleidingen. Bij competentiebeleid krijgt vooral het belang van de competentieontwikkeling van zittende werknemers veel nadruk. Diversiteit werd weinig uitgediept en focuste vooral op kort geschoolden en ervaren werknemers. Ondanks het feit dat Vlaanderen KMO land is, kwamen de kleine en micro-ondernemingen vaak niet in de visie voor. De uitzendsector doet dit wel en geeft aan dat instrumenten voor competentie management die in de looptijd van het convenant ontwikkeld worden laagdrempelig en toegankelijk voor KMO's moeten zijn.

Prioriteiten

Uit de visie op de drie decretale thema's samenwerking met onderwijs, competentiebeleid en diversiteit dienden prioriteiten afgeleid te worden waar de sector de komende twee jaar wil op inzetten.

Sommige sectoren formuleren maar enkele prioriteiten. Andere stellen wel twintig prioriteiten, waardoor wat écht prioritair is, verloren gaat. De link tussen visie en prioriteiten bleek niet altijd aanwezig. De prioriteiten zijn in het algemeen wel goed gemotiveerd. Een greep uit veel voorkomende prioriteiten:

- brug tussen onderwijs en sector versterken: voeding, scheikundige overheid, ...
- kwaliteitsvolle stageplaatsen of werkplekieren: social profit, horeca, ...
- (gekwificeerde) instroom bevorderen of werkzoekendenprojecten: internationale handel, auto en aanverwante sectoren, metaalarbeiders, bedienden, dienstenchequesondernemingen, verhuis, ...
- bevorderen van (basis)competenties: elektriciens, groene sectoren, ...
- professionaliseren van competentie management en duurzaam HR beleid: textiel, taxi, voeding, ...
- ondersteuning van bedrijven, focus op werknemers en levenslang leren: transport & logistiek, verhuis, scheikundige nijverheid, ...
- zuurstof voor de loopbaan en inzetten op loopbanen: social profit, voeding, lokale besturen, ...
- leeftijdsbewust personeelsbeleid en ervaren werknemers langer aan de slag houden: textiel, social profit, ...
- ervaring valoriseren en erkennen van competenties: bedienden, montage, groene sectoren, ...
- diversiteit en kansengroepen: taxi, transport & logistiek, chemie, uitzendsector, internationale handel, audiovisuele, bouw, personenvervoer, ...
- partnerschappen: metaalarbeiders, vastgoed, grafische, ...

Acties

Het uitschrijven van de acties ging de sectoren goed af; hiervoor konden ze verder bouwen op wat in de vorige convenants aan bod kwam. Aandachtspunt tijdens de besprekingen was vooral het samenvoegen van de vele initiatieven en het kwantificeerbaar maken van de acties. Enkele opvallende initiatieven:

- De horecasector wil in de centrumsteden samen met de VDAB een project opzetten dat, vooral allochtone, jonge werkzoekenden beter voorbereid (= opgeleid) toe leidt naar de sector. Dit gaat gepaard met een intense begeleiding van zowel de jongere als de werkgever die een vacature ter beschikking heeft. De textiel werkt een gelijkaardige aanpak, individuele begeleidingstrajecten, uit voor werkzoekenden en dat naar knelpuntberoepen.
- De grafische sector voorziet de ondersteuning van bedrijven bij de uitbouw van loopbaandienstverlening d.m.v. proefprojecten rond loopbaanadvies en rond een sectoraal ervaringsbewijs alsook het mee opzetten van een beleid van functioneringsgesprekken.
- De internationale handel (bedienden) en de transport & logistiek (arbeiders) slaan de handen in elkaar om gezamenlijk diversiteitsplannen te promoten. Dit omdat het aantal diversiteitsplannen dat

De houtsector geeft in de convenant een beknopte schets van de activiteiten van de sector. De bedrijfskolom hout start bij de winning van de grondstof over de verwerking ervan tot halffabricaten en afgewerkte producten tot de verspreiding ervan. De sector heeft 18.000 vooral mannelijke arbeiders in dienst in 2.000 bedrijven. De vacatures zijn vooral gericht op laag- en middengediplomeerd personeel met enige ervaring; 34 van de 45 beroepen zijn knelpuntberoepen. De jobmobiliteit is relatief laag.

De visie zoomt in op instroom, doorstroom, uitstroom, diversiteit en KMO's. Instroom omwille van de paradox dat bedrijven werknemers moeten ontslaan maar vacatures niet of traag ingevuld raken. Twee grote uitdagingen zijn het verhogen van de instroom op zich maar ook het verhogen van de kwaliteit van de instroom. Alle acties rond instroom richten zich ook tot jongeren van allochtone afkomst en vrouwen. Doorstroom omvat het begeleiden van ondernemingen naar een performant en strategisch competentiebeleid o.a. voor het bevorderen van werkbaar werk.

De sectorale sociale partners vertalen de uitdagingen naar tien prioriteiten, o.a. onderwijs afstemmen op evoluties in de houtsectoren, doorstroming binnen onderwijs en tussen onderwijs en houtbedrijven, leren op de werkvloer invoeren en ondersteunen, knelpuntberoepen verminderen via beroepsopleidingen voor werkzoekenden en instroom van kansengroepen, ondersteuning bij de ontwikkeling van een duurzaam HR-beleid en het stimuleren en ondersteunen van een diversiteitsbeleid in de sector.

Alle convenanten zullen na ondertekening (de eerste nog voor het zomerreces) terug te vinden zijn op

www.werk.be/sectorconvenants.

zich richt op bedienden ondanks inspanningen altijd zeer beperkt bleef. De expertise van de arbeidssector moet daar verandering in brengen.

- Metaal arbeiders regio Antwerpen richt samen met VDAB en de stad Antwerpen een 'metaalbad' in. Dit is een uitgebreide sectorale screening van werkzoekenden met ambitie om in de metaalsector aan de slag te gaan om hen beter te kunnen toeleiden naar een voor- of finaliteitsopleiding of werk.
- De bouwsector richt een werkgroep op die moet nadenken over de (nieuwe) invulling en het format van het opleidingspasje dat alle bouwvakarbeiders na ieder opleidingsjaar ontvangen.

9 juni

- De SERV formuleert voorstellen om de processen en procedures voor vergunningen voor investeringsprojecten te verbeteren en te versnellen. Het advies bekijkt de voorstellen van de Commissie Berx en de Commissie Sauwens voor grote projecten en infrastructuurwerken, maar gaat ook in op maatregelen die relevant zijn voor gewone investeringsprojecten. De SERV vraagt dat de Vlaamse Regering zijn voorstellen opneemt in een echt actieplan met een duidelijke timing, verantwoordelijkheden en opvolging.
- De SERV en de commissie Diversiteit pleiten voor een beleid dat ondernemerschap bij allochtonen en personen met een arbeidshandicap stimuleert. Het aandeel zelfstandigen ligt bij deze kansengroepen lager dan gemiddeld.
- SERV en Minaraad vinden dat rechten en plichten en aansprakelijkheidsregels in het waterverkoopreglement niet evenwichtig zijn uitgewerkt. Een betere afstemming met de regelgeving inzake de levering van gas en elektriciteit is wenselijk. De raden vinden dat er beter rekening gehouden moet worden met de grootverbruikers die naast bovengemeentelijke saneringsbijdragen nog restheffingen betalen. Ook voor de kleinverbruikers formuleren de raden suggesties.
- De SERV herhaalt in het advies over het decreet private arbeidsbemiddeling zijn vraag om voor private arbeidsbemiddeling de huidige erkenningsregeling te vervangen door een registratieregeling. Doel hiervan is zicht te krijgen op de activiteiten van alle arbeidsbemiddelingsbureaus die in Vlaanderen actief zijn.
- Als het aan de SERV ligt ondergaan de opleidingscheques een grondige facelift. Een verandering die leidt tot meer arbeidsmarktgericht gebruik en die de participatie van kansengroepen verhoogt. De SERV pleit voor een stapsgewijze en pragmatische aanpak waarbij een vijftal aspecten op korte termijn gerealiseerd moeten worden.
- Het jaarverslag van de SERV geeft een dankbaar overzicht van het reilen en zeilen bij de SERV. Bovendien belicht dit verslag de belangrijkste activiteiten van de Commissie Diversiteit, de Mobiliteitsraad van Vlaanderen, de Vlaamse Havencommissie en de Vlaamse Luchthavencommissie.
- SERV, Minaraad en SALV vinden dat het ontwerpverzameldecreet verder gaat dan louter technische verbeteringen. De raden zijn van mening dat substantiële bijsturingen niet thuishoren in een verzameldecreet maar een afzonderlijke procedure vereisen. In hun advies formuleren de raden correcties en aanvullingen bij de voorstellen.
- De SERV onderschrijft in zijn advies de intentie om de effectiviteit van de rentetoeelage bij hinder door openbare werken te vergroten.
- De SERV wijst erop dat een advies over het milieuhandavingsprogramma geen zin meer heeft gezien het programma al definitief is. De SERV wil wel een insteek leveren voor het milieuhandavingsprogramma 2011.
- De SERV heeft een rapport goedgekeurd waarin een evaluatie gemaakt wordt van het Vlaams fiscaal beleid. Daarbij heeft de SERV geprobeerd het arsenaal van maatregelen en hervormingen in Vlaanderen te becijferen naar hun weerslag op de lasten die gezinnen en ondernemingen moeten betalen.

Quod erat demonstrandum

Niemand zal het geloven, maar wat hierboven staat is puur toeval. Niets van wat er de afgelopen maand is voorgevallen heeft ons daar toe geïnspireerd. Trouwens die Latijnse spreuk slaat nergens op, maar het is zo wat de enige die we nog hebben onthouden en waarbij de kans op een fatale misser tegen de Latijnse grammatica niet al te groot is. Maar, let op niet onschuldig. We zetten ze met vuur in voor een laatste poging om het debat binnen de SERV over de nieuwe stijl van dit huis te beïnvloeden. U zal er overigens niet kunnen naast kijken. De SERV-stijl wordt nieuw. De webstek van de SERV oogt oogstrelend mooi, laat je verrassen. Alle moderne snuffes worden uit de kast gehaald en als we nu nog iets op het publieke forum gooien dan zal het voortaan ook flashy moeten zijn. De tijd van de ingewikkelde 'serviaanse perioden' in een stevig doorwrocht advies is niet langer meer te pruimen. Nu, daar gaan we geen punt van maken. Maar, we doen toch nog een ultieme poging om de ronkende zinnen een kans te geven, de kleurrijke maar niets terzake doende beeldspraak te koesteren en om de 'enerzijdsen en anderzijdsen' toch nog te redden. Want ik ben er niet gerust in. Ik mag het mij niet voorstellen, maar straks moeten we misschien nog gaan twitteren. Horresco referens! Stel je voor dat we verslagen voortaan gaan twitteren in de trant van 'EP weer ongelooflijk ingewikkeld, maar het zal wel kloppen zeker' of 'DB in beraad, resultaat onzeker' en 'wkg en wkn met een beetje chance op één lijn, maar er is haast bij'. En stel je voor dat we voortaan de minister twitterend op de hoogte brengen van de grote lijnen van een advies: 'decreet kan er door, uitwerking kan beter en voor de uitvoering is het afwachten'. Dat kunnen we toch echt niet maken. We hebben trouwens een alternatief. Misschien ook al niet meer zo origineel, maar we stellen voor ieder advies voortaan te versieren met een haiku. Wat vind je van deze, op de vooravond van een mooie zomer?

*"Een blauwe hemel,
begroting nog in het rood,
advies is toch rond".
En trouwens niet alleen de lettergrepen kloppen.*

Serv-bericht
is een uitgave van de SERV:
Wetstraat 34-36
1040 Brussel
T 02 20 90 111
F 02 21 77 008
serv@serv.be
www.serv.be